

SPORMETRE

The Journal of Physical Education and Sport Sciences
Beden Eğitimi ve Spor Bilimleri Dergisi
E-ISSN: 2717-6347

DOI: 10.33689/spormetre.585711

Geliş Tarihi (Received): 03.07.2019

Kabul Tarihi (Accepted): 14.01.2020

Online Yayın Tarihi (published): 17.03.2020

KIŞ SPORLARI FARKINDALIK ÖLÇEĞİ (KSFÖ) GELİŞTİRME ÇALIŞMASI*

Tolga ESKİ^{1*}, İbrahim YILDIRAN²

¹Kastamonu Üniversitesi, Beden Eğitimi ve Spor Yüksekokulu, Kastamonu

²Gazi Üniversitesi, Spor Bilimleri Fakültesi, Ankara

Öz: Bu çalışmanın amacı, ortaöğretim öğrencilerinin kış sporlarına yönelik farkındalık düzeylerini belirlemeye yönelik bir ölçme aracı geliştirmektir. Araştırmaya Kastamonu İl merkezinde eğitim hizmeti veren ortaöğretim okullarına devam eden 400 öğrenci katılmıştır. Ölçme aracının geçerliliğine yönelik kapsam geçerliğine ve yapı geçerliğine bakılmıştır. Verilerin analizinde KMO ve Bartlett Sphericity Testi, Madde-Toplam Test Korelasyonu ile doğrulayıcı faktör analizi kullanılmıştır. Yapılan analizler sonucunda ölçeğin 35 madde ve bilişsel, duyuşsal ve psikomotor alan olmak üzere üç faktörlü bir yapıya sahip olduğu tespit edilmiştir. Katılımcıların kış sporlarına yönelik farkındalık düzeyleri 5'li Likert tipi ölçek üzerinden değerlendirilmektedir. Maddelerin yük değerleri .484 ile .850 arasında değişmektedir. Üç faktörde açıklanan toplam varyans değeri %48,739 olarak belirlenmiştir. Ölçeğin güvenilirlik seviyesini test etmek için Cronbach Alpha iç tutarlık katsayısı üç alt boyut ve toplam ölçek için hesaplanmış; değerler bilişsel boyutta .887, duyuşsal boyutta .927, psikomotor boyutta .787 ve tamamı için .908 olarak bulunmuştur. Sonuç olarak; Kış Sporları Farkındalık Düzeyi Ölçeğinin (KSFÖ) ortaöğretim öğrencilerinin kış sporlarına yönelik farkındalık düzeylerini ölçmek amacıyla kullanılabilir olduğu söylenebilir.

Anahtar Kelimeler: Kış Sporları, Spor, Farkındalık, Ölçek Geliştirme

AN EFFORT TO DEVELOP AN WINTER SPORT AWARENESS SCALE (WSAS)

Abstract: The aim of this study is to develop a measurement tool to determine awareness levels of secondary school students about winter sports. 400 students attending the secondary schools providing educational services in the city center of Kastamonu province participated in the study. The validity of the tool was examined in respect to content and construct validity. The data obtained were analyzed by using Kaiser-Meyer-Olkin (KMO) and Bartlett Sphericity Test, Item-Total Test Correlation and factor analysis. The analysis results showed that this 35-item scale had a three-factor structure; cognitive, emotional and psychomotor. Awareness levels of the participants for winter sports were evaluated by using a 5-point Likert scale. The factor loads of the items ranged between .484 and .850. The variance value explained in three factors was calculated as 48,739%. In order to test the reliability of the scale, Cronbach alpha internal consistency coefficient was calculated for 3 subscales and for the overall scale. Accordingly, the following values were found: .887 for cognitive dimension, .927 for emotional dimension, .787 for psychomotor dimension and .908 for the overall scale. In conclusion, it might be said that Winter Sports Awareness Scale (WSAS) can be used to measure awareness levels of secondary school students about winter sports.

Key Words: Winter Sports, Sports, Awareness, Scale Development

*Bu araştırma "Ortaöğretim Öğrencilerinin Kış Sporlarına Yönelik Farkındalık Düzeylerinin Değerlendirilmesi (Kastamonu İli Örneği)" başlıklı doktora tezinden üretilmiştir.

GİRİŞ

Eğitim, eğitilen kişide istenilen davranışı oluşturma işidir. İnsan davranışları ancak yaşayarak kazanılabilmektedir. Eğitilen insanda oluşturulmak istenen davranış, önceden belirlenen eğitim amaçlarına göre gerçekleştirilmelidir. İnsanda davranışlarının oluşması, iyi planlanmış bir eğitim sürecinden geçmesini gerekli kılar. Davranış, yaşantı, amaç ve süreç terimlerini içeren

bu tanımlar eğitim niteliğini belirleyen önemli kavramlardır. Bu kavramların doğru açıklanarak anlaşılması eğitimin niteliğini tanımaya yardımcı olacaktır (Başaran, 1991). Eğitim, “bireyin davranışında kendi yaşantısı yoluyla ve kasıtlı olarak istendik değişme meydana getirme süreci” (Ertürk, 1972) olarak tanımlanmıştır. Aynı zamanda eğitim, insanın kişiliğini besleme süreci ve insan sermayesine yapılan yatırım olarak kabul edilmektedir (Senemoğlu, 2002).

Eğitim sürecinde sadece öğrencilerin bilgi ve becerilerini geliştirmek yeterli olmaz. Onları fiziksel, zihinsel, duygusal ve toplumsal yönden ele almak, geliştirmek, değiştirmek, problemlerini çözecek bir birey olarak kendilerine yeterli duruma getirmek de gereklidir (Ercan, 1998).

Eğitimin hedefleri arasında istenilen bir alanda öğrenciye kazandırılması uygun bulunan bilgi, beceri, yetenek, ilgi, tutum ve alışkanlıklar yer almaktadır. Hedeflerin belirgin olması kadar düzenli olması da önemlidir. Bu önemi gerçekleştirmek hedeflerin aşamalı biçimde sınıflandırılmasını zorunlu kılmaktadır. Eğitimin hedeflerini bilim adamları farklı biçimlerde sınıflandırmışlardır. Bunlardan yaygın olarak kabul göreni Bloom ve arkadaşları tarafından yapılan sınıflandırmadır (Bilen, 1996). Geliştirilen bu sınıflandırma sistemi amaçları bilişsel, duyuşsal ve psikomotor olmak üzere üç alanda sınıflandırmaktadır (Tamer ve Pular, 2001). Tavacıoğlu (1999) da programda yer alan hedefleri bilişsel, duyuşsal ve psikomotor alanlar için ayrı ayrı ancak, birbirlerini etkileyecek biçimde planlanması gerektiğini ifade etmektedir. Eğitimin sonucu olarak gelişebilecek bilişsel alan davranışları bilgilerle ve bilgilerden doğan zihin yetenekleri ile ilgilidir. Duyuşsal alan davranışları insanın geliştirdiği duygu, tutum ve değerlerle ilgilidir. Psikomotor alan davranışları insanın kas ve zihin koordinasyonu ile yaptığı becerilerle ve onların temel öğeleri ile ilgilidir (Turgut, 1993).

Okullarda öğrencilere toplumun ve bireylerin ihtiyaçlarına bağlı olarak önceden belirlenen eğitim programlarına göre öğretim faaliyetleri sunulurken, öğrencilerde istendik davranış değişiklikleri meydana getirilmeye çalışılır. Çağdaş anlayışa uygun olarak eğitimdeki amaçların gerçekleşmesi bireyin zihinsel eğitiminin yanı sıra fiziksel eğitimini de gerekli kılar. Dolayısıyla beden eğitiminin genel eğitimin ayrılmaz bir parçası olduğu söylenebilir (Gökmen, 1988). Bu süreçte, okullardaki ders içi ve ders dışı etkinliklerin içinde spor önemli bir yer tutmaktadır. Özellikle genel eğitime katkısı bakımından teorik ve pratik alanlar arasında bir köprünün kurulmasında insanları birçok yönden etkileyen sportif etkinlikler ön plana çıkmaktadır (Fidan ve Erden, 1996).

Günümüzde tüm dünya ülkeleri spora büyük önem vermekte ve bunun kanıtı olarak uluslararası spor organizasyonlarında başarılı olmak için mücadele etmektedirler. Bu sonuçlar uluslararası arenada saygınlığın bir göstergesi olarak kabul görmektedir. Ancak, doğal olarak kaybedenlerin sayısı her zaman kazananlardan daha çok olmaktadır. Başarıları sürekli olan ülkelere bakıldığında ise sporun bir kültür olarak yerleştiği ve yaşam biçimlerinin bir parçası olduğu görülmektedir (Öztürk, 1998).

İnsanların içinde yaşadığı coğrafyanın özelliklerine bağlı olarak iklim ve hava şartları gibi faktörlerin toplumların belirli spor faaliyetlerine karşı oluşan tutum ve davranışlarını doğrudan etkilediği görülmektedir. Tarihte araçla yapılan, temelde insanın tabiatla girdiği mücadelenin taşıma, ulaştırma ihtiyaçlarını yansıtan, bedensel eylemlere dayalı kızak ve kayak uğraşları, bir taraftan coğrafya şartlarının zorlamasıyla belirli bölgelerde salt taşıma ve ulaşım aracı olarak gelişirken diğer yandan bu gelişime dayalı bir spor dalı olarak ortaya çıkmıştır.

Ulaşım ve avlanma aracı olarak köken aldığı Altaylardan hareketle yayılarak ulaştığı Kuzey Doğu Avrupa (Yıldırım, 1998) ve ardından merkezî Avrupa’da 19. yüzyıl ortalarından itibaren sportif etkinliklere dönüşen ve kurumsallaşan (Pura, 1992) kayak ve paten gibi kış sporları, 1924’de düzenlenen ilk kış oyunlarıyla olimpik hareket çatısı altına alınmış ve en son 2018’de Kore’nin PyeongChang şehrinde düzenlenen 23. Oyunlarda, Alp Disiplini, Kuzey Disiplini, Kayaklı Koşu, Biathlon, Kayakla Atlama, Artistik Buz Pateni, Sürat Pateni, Kısa Mesafe Sürat Pateni, Bobsleigh, Kızak, Skeleton, Buz Hokeyi, Curling, Serbest Stil Kayak ve Snowboard gibi oldukça geniş bir program yelpazesinde yarışılmıştır.

Kış sporlarındaki sporcu ve izleyici katılımındaki artış, kış turizm merkezlerine olan talep ve basın yayın organlarında yer alan haberler kış sporlarına ve kış sporları merkezlerine duyulan ilgiyi göstermektedir. Uluslararası alanda olimpik kış sporları ile ilgili yedi farklı federasyonun faaliyet göstermesi kış sporlarındaki gelişmeyi ortaya koymaktadır. Sosyal, kültürel ve doğal faktörler değerlendirildiğinde bu alanda yapılacak çalışmaların bilhassa gençlerin eğitimi aşamasında üzerinde önemle durulması gereken bir konu olduğu söylenebilir.

Bireyin kendisine, çevresine ve evrene ilişkin bilinçlilik düzeyinin ve bilinç alanının genişlemesi, farkına varma yoluyla gerçekleşir. Herhangi bir uyarıcının fark edilebilmesi için öncelikle o uyarıcının, belirli bir eşiği aşabilecek güçte olması ve duyu organlarına ulaşması gereklidir. Ancak duyu organlarına ulaşan her şeyin farkına varılamaz. Yeni bir uyarıcının fark edilebilmesi için; yeni uyarıcıyı mevcut zihinsel şemalarla bağdaştırmaya, tanımlamaya; yeni uyarıcı karşısında heyecan duymaya (duygusal yaşantı geçirmeye); yeni uyarıcı ile iletişime girme isteği duymaya ihtiyaç vardır. Farkına varma bu üç unsurun toplamıdır (Dökmen, 2002). Farkındalık, bireyin kendisinin ne olduğunu ve kendisi hakkındaki gerçekleri bilmesidir. Farkındalık öyle bir yaşantıdır ki; yapılan bir şeyi bize nasıl yapıldığını gösterir. Yaşantı döngüsünün veya birey – çevre ilişkisinin gerçekleşebilmesi için farkındalığın olması temel unsurdur (Akkoyun, 2005). Farkındalık, bireyin varoluşunun bilincinde olması koşuluyla, bir konu hakkında yeterince bilgilendirildiğinde ortaya çıktığı kabul edilmektedir (Yaşar ve Sunay, 2019). Çevre ile olan ilişkinin çeşitliliği bireyin farkındalığını olumlu veya olumsuz yönde etkilemektedir (Davis, 1990). Farkındalık düzeyinin artması bireyin yaşadığı durumlar karşısında tepki sayısının artması, bir başka deyişle ilişkilerinde ve yaşamında farklı yolları keşfetmesi anlamını taşımaktadır (Dökmen, 2002).

Bilişsel farkındalık kavramı; kişinin neyi bilip bilmediğini bilmesi, kendisi hakkındaki farkındalığı, bilinçli hareket etme, kendini kontrol, kendini düzenleme ve kendini değerlendirme, planlama, nasıl öğrendiğini izleme ve öğrenmeyi öğrenme kavramlarını içermektedir. Kişi; neyi, niçin, nasıl, ne kadar sürede öğrendiğinin farkındadır ve buna bağlı olarak kendi öğrenmesini sürekli gözlemleyerek denetler. Biliş ve bilişsel farkındalık arasındaki farkı *“biliş, herhangi bir şeyin farkında olma, onu anlama iken bilişsel farkındalık, herhangi bir şeyi öğrenmeye, anlamaya ek olarak onu nasıl öğrendiğinin de farkında olma, nasıl öğrendiğini bilme”* şeklinde ifade edebiliriz (Senemoğlu, 2002). Weinsten ve Mayer ise biliş ve bilişsel farkındalık arasındaki farkı; *“biliş bilgiyi işleme sırasındaki süreçken, bilişsel farkındalık öğrencinin bilgiyi işleme süreci hakkındaki bilgisidir”* şeklinde ifade eder (Akt: Namlu, 2004).

Duygusal farkındalık; *“kişinin kendisinin ve diğerlerinin duygularını tanıma yeteneği”* olarak tanımlanmaktadır. Duygusal bilgi, kademeli olarak ayrımlaşarak ve tekrar bütünleşerek duygusal farkındalığı meydana getirir. Duygusal farkındalık, duygusal yaşantı ve bu yaşantının yansımalarından farklı olarak kişinin o andaki duyguları hakkın bilgi sahibi olmayı içerir. Duyguların yansımaları yüz ifadesi veya sözel bir ifade gibi dışsal göstergeleri içerirken

duyguların farkında olmayı gerektirmez (Lane ve Schwartz, 1987). Bununla birlikte duyguların farkındalığı yaşamsal süreçleri içerir ve sadece duyguların yaşanmasının dışında duygusal yaşantılar hakkında düşünmeyi de gerekli kılar (Croyle ve Waltz, 2002). Bireyin duygularının ne kadar farkında olduğunu değerlendirmek amacıyla Lane ve arkadaşları tarafından “Duygusal Farkındalık Düzeyi Ölçeği” geliştirilmiştir. Ölçekte yirmi senaryo yer almış ve her bir senaryo için hem kendi hem de diğer kişinin yaşaması olası olan duygu veya duyguları tanımlaması istenmiştir (Kuzucu, 2008).

Beden eğitimi ve spor alanında farkındalık, bireyin bilişsel yeterlikleri, duyuşsal özellikleri, psikomotor becerileri ile ilgili farkına varma, fark etme, farkında olma, kendinden haberdar olma durumlarını ifade etmektedir. Birey tüm duyu organlarını kullanarak kendisi veya çevresi ile temasa geçerken neleri bildiğini, düşündüğünü, hissettiğini ayırt edebilir ve bunları istekleri ve ihtiyaçları doğrultusunda yaşantısının herhangi bir anında uygulayabilir. Dolayısıyla, beden eğitimi ve spor alanında farkındalık, bilişsel, duyuşsal ve psikomotor alanları içine alan geçmişten geleceğe uzanan fakat bireyin yaşantısının o anındaki seçiciliğini ifade ettiği bir süreçtir. Bu sürecin içerdiği boyutlardan *bilişsel farkındalık*, bireyin beden eğitimi ve spor öğrenme alanlarında yer alan kavram, ilke, kural, taktik ve stratejik bilgileri edinme yolları, üzerinde işlemler ve genellemeler yapabilmek gibi zihinsel süreçlerinin farkına varması; *duyuşsal farkındalık*, bireyin beden eğitimi ve spor alanları ile ilgili geçmiş yaşantılardan elde edilen tecrübeler neticesinde zihinde oluşan ilgi, istek, tutum, kaygı, tepki, endişe, korku gibi düşünce ve hislerinin farkına varması ve *psikomotor farkındalık*, bilişsel ve duyuşsal farkındalığın bireyi daha somut davranışla, doğal ve sosyal çevrenin etkisi ile katılıma yöneltmesi ve eyleme geçirmesi olarak tanımlanabilir.

Birey ile çevre ilişkisinin temelinde belirli alanlarda oluşan farkındalık bulunmaktadır. Kastamonu İlinin coğrafi özellikleri ve doğal yapısı kış sporları için uygun bir ortam oluşturmaktadır. Ilgaz Dağı kayak merkezi ve bölgede geleneksel kayak (kızak) yarışı etkinlikleri, burada yaşayan halkın kış sporlarına yönelik belirli bir düzeyde farkındalığın varlığını gerektirmektedir.

Bu araştırma, ortaöğretim öğrencilerinin kış sporlarına yönelik farkındalık düzeylerinin belirlenmesi ve buna bağlı bir ölçme aracı geliştirmek amacıyla yapılmıştır. Ortaöğretim öğrencilerinin beden eğitimi ve spor alanında geleceğe yönelik hedeflerinin gerçekleştirilmesinde öncelikle farkındalık düzeylerinin ve bu duruma etki eden faktörlerin bilimsel verilere dayalı olarak tespit edilmesi geleceğe yönelik kararların alınabilmesi açısından önem taşımaktadır. Kış sporlarına yönelik benzer bir çalışmanın olmaması nedeni ile geliştirilen ölçeğin ve araştırmadan elde edilen sonuçların yeni çalışmalara kaynak teşkil edeceği düşünülmekte ve bu yönüyle de ayrıca önem taşımaktadır.

YÖNTEM

Bu bölümde araştırmanın yöntemi ele alınmıştır. Araştırmada kullanılan model, evren ve örneklem, verilerin toplanması, işlenmesi ve kullanılan istatistiksel teknikler açıklanmıştır.

Araştırma Modeli

Araştırma, tarama modelinin kullanıldığı bir ölçek geliştirme çalışmasıdır. Tarama modeli, geçmişte ya da halen var olan bir durumu var olduğu şekliyle betimlemeyi amaçlayan araştırma yaklaşımıdır. Araştırmaya konu olan, birey ya da nesne, kendi koşulları içinde ve olduğu gibi tanımlanmaya çalışılır. Onları, herhangi bir şekilde değiştirme, etkileme çabası gösterilmez (Karasar, 2008).

Evren – Örneklem

Araştırmanın evrenini 2008 – 2009 eğitim – öğretim yılında Kastamonu il merkezinde bulunan resmi ortaöğretim kurumlarında öğrenim gören 6789 öğrenci oluşturmuş, 500 öğrenci örneklem grubuna dâhil edilmiştir. Maddelere ilişkin geçerli ve anlamlı veri toplanması için, örneklem büyüklüğü madde sayısının birkaç katı büyüklükte olmalıdır (Balcı, 2004). Comrey ve Lee (1992) ise faktör analizi yapılacak bir çalışma grubunun büyüklük ölçütü; “50” çok kötü, “100” kötü, “200” orta, “300” iyi, “500” çok iyi ve “1000 ve fazlası” mükemmel olarak belirtilmiştir. Bu nedenle 85 sorudan oluşan ölçek taslağı için örneklem sayısı yeterli görülmüştür. Üniversiteye hazırladıkları düşüncesiyle 12. sınıf öğrencileri çalışmaya dahil edilmemiş, araştırma 9., 10. ve 11. sınıflar ile sınırlandırılmıştır.

Verilerin Analizi

Veri toplama aracının geliştirilmesine yönelik ilk olarak öğrencilerden “Kış Sporları” konulu kompozisyon yazmaları istenmiş daha sonra içerik analizi yapılarak madde havuzu oluşturulmuştur. Madde havuzunda bulunan sorular bilişsel, duyuşsal ve psikomotor alanları kapsayacak şekilde uzman görüşleri alınarak sınıflandırılmış ve ölçek taslağına 85 soruluk son hali verilmiştir.

Geçerlik teknikleri için değişik sınıflandırmalardan bahsedilebilir. Bu sınıflandırmalar içinde daha çok tercih edilenleri; kapsam (içerik) geçerliği, ölçüt-bağımlı geçerlik ve yapı geçerliğidir (Büyüköztürk, 2009). Bu çalışmada geliştirilen ölçeğin geçerliği için ölçeğin kapsam geçerliğine ve yapı geçerliğine bakılmıştır.

Kapsam geçerliğinin sağlanabilmesi için uzman görüş ve önerilerine başvurulmuştur. Yapı geçerliği için ölçek taslağının ölçeğin uygulanacağı evrenden alınan bir örnekleme uygulanması gerekmektedir. Ölçek taslağı, Kastamonu il merkezinde bulunan 4 farklı türdeki ortaöğretim kurumunda öğrenim gören 500 öğrenciye uygulanmıştır. Hatalı ve eksik doldurulan 100 anket ölçekten çıkartılarak 400 anket değerlendirilmeye alınmıştır. Değerlendirilmeye alınan anket sayısı yapı geçerliliği için yeterli sayılmaktadır. Ölçeğin yapı geçerliği için ise faktör analizi ve madde analizi yapılmıştır.

Faktör analizi işlemi yapılmadan önce elde edilen verilerin faktör analizi için uygun olup olmadığına Kaiser – Meyer – Olkin (KMO) Örneklem Yeterliği Testi ve bir başka analiz olan Bartlett Sphericity Testi ile kontrol edilmiştir. Daha sonra Anti-İmage korelasyon matrisi incelenerek her bir değişkenin çözüm üzerinde bozucu etkiye sahip olup olmadığı incelenmiştir. Döndürme işleminin amacı, yorumlanabilir, az sayıda anlamlı faktörler elde etmektir. Bu çalışmada, varimax dik döndürme tekniği kullanılmıştır. Eksenlerin döndürülmesi sonrasında maddelerin bir faktördeki yükü artarken diğer faktörlerdeki yükleri azalır. Böylece faktörler, kendileri ile yüksek ilişki veren maddeleri bulurlar ve faktörler daha kolay yorumlanabilir.

Faktör yük değerinin, 0.45 ya da daha yüksek olması seçim için iyi bir ölçüdür. Çok faktörlü bir yapıda birden çok faktörde yüksek yük değeri veren maddelerin ölçekten çıkartılması düşünülebilir. Yüksek iki yük değeri arasındaki farkın en az 0.10 olması önerilir (Büyüköztürk, 2009). Tek bir faktörde anlamlı yüklemeye yapan maddelerin analizden dışlanması önerilmektedir (Altunışık ve ark., 2007). Az sayıda yorumlanabilir faktör elde etmek amacıyla faktör yük değeri 0.45’den küçük olan, birden çok faktörde yüksek yük değerine sahip olan ve bir faktörde

tek kalan maddeler faktör analizi verileri neticesinde anketten çıkarılarak faktör analizi yeniden uygulanmıştır.

Araştırmada madde analizi için madde – toplam test korelasyon yöntemi seçilmiş, güvenilirliği için ise farklı modeller kullanılmakla beraber çalışmada Cronbach Alpha iç tutarlık katsayısına bakılmıştır.

BULGULAR

Araştırmanın bu bölümünde ölçeğin geliştirilmesine yönelik yapılan geçerlik ve güvenilirlik testleri sonucu elde edilen bulgulara yer verilecektir. Bu çalışmada geliştirilen ölçeğin geçerliği için ölçeğin kapsam geçerliğine ve yapı geçerliğine bakılmıştır.

Kapsam (İçerik) Geçerliği

Kapsam geçerliğinin sağlanabilmesi 2'si Beden Eğitimi ve Spor Yüksek Okulları, 4'ü Eğitim Bilimleri Bölümü ve 2'si de Sosyal Bilimler Bölümü öğretim üyelerinden oluşan uzman görüş ve önerilerine başvurulmuştur. Veri toplama aracının geliştirilmesi aşamasında ilk olarak çalışma evreninde yer alan ortaöğretim kurumlarında öğrenim gören 80 öğrenciye “Kış Sporları” konulu kompozisyon yazdırılmış, bu kompozisyonların içerik analizleri yapılarak 120 soruluk madde havuzu oluşturulmuştur. Kapsam geçerliğinin sağlanabilmesi için uzman görüş ve önerilerine başvurularak madde havuzunun bilişsel, duyuşsal ve psikomotor olmak üzere 3 farklı alanı kapsamasının uygun olacağı gerekçesiyle; 30'u bilişsel alan, 35'i duyuşsal alan, 20'si psikomotor alan olmak üzere 85 maddeye düşürülmesine karar verilmiştir. Türkçe öğretmenleri tarafından imla ve ifade hataları düzeltilerek ölçek taslağının son hali oluşturulmuştur.

Geliştirilen ölçek taslağında beşli likert tipi dereceleme ölçeği kullanılmıştır. Olumlu maddelerin cevap kodları 1.00 ile 5.00 arasında; 1= Hiç Katılmıyorum, 2= Az Katılıyorum, 3= Orta Derecede Katılıyorum, 4= Oldukça Katılıyorum, 5= Tamamen Katılıyorum şeklinde değişmektedir. Olumsuz maddelerin cevap kodları ise 5.00 ile 1.00 arasında değişmektedir. Ölçek maddelerinde yer alan aralıkların eşit olduğu ($N - 1 / N = 4 / 5 = 0.80$) varsayımından hareketle seçeneklere ait sınırlar belirlenmiştir. Ölçek taslağı, maddelerin ölçek içindeki sıralanması, cevaplama düzeneğinin oluşturulması ve ölçek yönergelerinin yazılması ile hazır hale getirilmiştir.

Yapı Geçerliği

85 sorudan oluşan ölçek taslağı, Kastamonu il merkezinde bulunan 4 farklı türdeki ortaöğretim kurumunda öğrenim gören 500 öğrenciye uygulanmış, uygulama sonucunda hatalı ve eksik doldurulan 100 anket ölçekten çıkartılarak 400 anket değerlendirilmeye alınmıştır. Değerlendirilmeye alınan anket sayısı yapı geçerliliği için yeterli sayılmaktadır. Bu çalışmada ölçeğin yapı geçerliği için faktör analizi ve madde analizi yapılmıştır.

Faktör Analizi

Faktörlerin elde edilmesi aşamasında faktör analizi yöntemlerinden en yaygın olarak kullanılan Temel Bileşenler Analizi (Principal Component Analysis) ve döndürme işlemi olarak dik döndürme (varimax) tekniği uygulanmıştır.

Faktör analizi işlemi yapılmadan önce elde edilen verilerin faktör analizi için uygun olup olmadığına Kaiser – Meyer – Olkin (KMO) Örneklem Yeterliği Testi ile bakılmıştır. Bu çalışmada KMO değeri 0.905 olarak bulunmuş, dolayısıyla bu değerin 0.900'lerde olduğundan

veri setinin faktör analizi için mükemmel olduğu söylenebilir. Daha sonra yapılan Bartlett Sphericity Testi sonucunda ($p=0.000$) veri setinin faktör analizine uygun olduğu bulunmuştur (Tablo 1).

Tablo 1. Faktör Analizi KMO ve Bartlett Testi Sonuçları

Kaiser-Meyer-Olkin Örneklem Yeterliliği Testi		,905
	X ²	18264,639
Bartlett Sphericity Testi	Sd	3570
	p.	,000

Daha sonra Anti-Image korelasyon matrisi incelenerek her bir değişkenin çözüm üzerinde bozucu etkiye sahip olup olmadığı incelenmiş (Altunışık ve ark., 2007), bozucu etkiye sahip bir madde gözlenmemiştir. Bu bulgular, faktör analizi yapabilmek için üzerinde çalışılan örneklem büyüklüğünün yeterli, verilerin ise uygun olduğunu göstermektedir.

Faktör analizinde, birbiriyle ilişkili çok sayıda değişkenden oluşan veri setinden daha az sayıda temel değişkenlerin ortaya çıkarılarak kavramlar arasındaki ilişkileri ve veri setinin en yüksek düzeyde temsil edecek şekilde küçültülerek daha anlaşılır bir hale getirilmesi amaçlanmaktadır (Altunışık ve ark., 2007; Büyüköztürk, 2009).

Yapılan varimax dik döndürme tekniği sonucunda faktör yük değeri 0.45'den küçük olan, birden çok faktörde yüksek yük değerine sahip olan ve bir faktörde tek kalan 50 madde faktör analizi verileri neticesinde anketten çıkarılarak yeniden AFA uygulanmıştır. Geriye kalan 43 madde 9 faktörde toplanmış, açıklanan toplam varyans değeri yaklaşık olarak %63 olarak belirlenmiştir.

Elde edilen 9 faktör, oluşturulacak olan ölçeğin problem cümlesine çözüm bulabilecek şekilde, anlaşılabilir ve kolay çözümlenebilir olması amacıyla bilişsel, duyuşsal ve psikomotor olmak üzere isimlendirilmiş, yapılacak diğer analizlerde faktörler 3 boyuta sabitlenerek işleme devam edilmiştir.

Madde Analizi

Madde analizi ölçeğin yapı geçerliğine dair ipuçları vermektedir. Çünkü madde analizi işlemleri, ölçekteki maddelerin, ölçülmek istenilen başka özelliklerle karıştırmadan ölçüp ölçmediğini belirleyerek, sonucunda maddeleri kendi içinde tutarlı bir ölçek oluşturmak için yapılmaktadır (Tavşancıl, 2002). Madde gücü, yetenek testleri, başarı testleri gibi bilgi ve becerilerin ölçüldüğü testlerde yer alan maddelerin doğru cevaplanma oranını gösterir ve testin son formunun oluşturulabilmesi için madde seçiminde bir ölçüt olarak kullanılır. Madde güçlüklerinin 0.50 civarında olması beklenir. Madde ayırt edicilik indeks değerlerinin 0.40'dan büyük olması durumunda çok iyi madde, 0.30 – 0.39 arasında ise iyi madde olarak değerlendirilmektedir (Büyüköztürk ve ark., 2008).

Araştırmada madde analizi için madde – toplam test korelasyon yöntemi seçilmiştir. Madde – toplam test korelasyonlarının incelenmesi sonucu; 0.30'un altında değer alan bilişsel boyutta yer alan 21., 24., 26. ve 28. Maddeler, duyuşsal boyutta yer alan 35., 36., 37. ve 38. Maddeler ölçekten çıkarılmış, geriye kalan 35 maddenin madde – toplam test korelasyonları Tablo 2'de verilmiştir.

Tablo 2. Boyutlara Göre Madde – Toplam Test Korelasyon Değerleri

Yeni Madde No	Eski Madde No	Maddeler	Madde Toplam Test Korelasyonları	Madde Silindiğinde Alpha
Bilişsel Boyut				
1	S4	Ailem tarafından bana kış sporları hakkında bilgi verilir.	,461	,884
2	S7	Kış olimpiyat oyunlarının düzenlendiği ülkeler hakkında bilgim vardır.	,576	,879
3	S8	Çevremizde bulunan kış sporları merkezleri hakkında bilgi sahibiyim.	,664	,874
4	S9	Türkiye'deki kış sporları merkezleri hakkında bilgi sahibiyim.	,717	,872
5	S10	Türkiye'de yapılan kış sporları hakkında bilgi sahibiyim.	,731	,871
6	S11	Yurt dışındaki kış sporları merkezleri hakkında bilgi sahibiyim.	,554	,881
7	S12	Kış sporlarında kullanılan ekipmanlar hakkında (kayak, paten, board, kızak, baton, puck) bilgim vardır.	,586	,878
8	S13	Kış sporlarında kullanılan giyim malzemeleri hakkında (elbise, eldiven, kask, gözlük, çizme vb.) bilgim vardır.	,589	,878
9	S14	Dünya kış sporları merkezleri hakkında bilgim vardır.	,591	,879
10	S17	Yaşadığım çevre coğrafi yönden kış sporları için uygundur.	,483	,887
11	S18	Türkiye'de kış sporları merkezlerinin hangi il ve bölgelerde bulunduğu hakkında bilgim vardır.	,568	,880
12	S20	Kış sporlarında başarılı olan sporcuların isimlerini sayarım.	,452	,885
13	S23	Çevremizde yapılan kış sporlarının neler olduğu hakkında bilgim vardır.	,600	,878
Duyuşsal Boyut				
14	S42	Kış sporlarının, insanın doğa şartlarına karşı dayanıklılığını arttırdığını düşünüyorum.	,558	,925
15	S49	Düzenlenecek organizasyonlar kış sporlarına olan ilgiyi artırır.	,689	,921
16	S50	Düzenlenecek organizasyonlar bölgemize ekonomik katkı sağlar.	,759	,918
17	S51	Düzenlenecek organizasyonlar bölgemizdeki tesislerin gelişmesini sağlar.	,734	,919
18	S52	Düzenlenecek organizasyonlar kültürümüzün ve kentimizin tanıtımına, turizme katkı sağlar.	,754	,919
19	S53	Düzenlenecek organizasyonlar bölgede yetişen sporcu sayısının artmasını sağlar.	,751	,919
20	S54	Düzenlenecek organizasyonlar spor dallarının tanıtımı konusunda katkı sağlar.	,728	,920
21	S55	Düzenlenecek organizasyonlar insanların kış sporları bilgisini artırır.	,735	,919
22	S61	Kış sporları eğitiminin ilköğretim I. Kademesinden itibaren başlatılması gerektiğini düşünüyorum.	,531	,927
23	S62	Kamu kurum ve kuruluşlarının kış sporları konusundaki çalışmaları yeterli değildir.	,551	,926
24	S63	Yerel yönetimlerin kış sporlarının gelişimine önem vermesi gerektiğine inanıyorum.	,630	,923
25	S64	Kış sporları ile ilgili eğitim merkezlerinin açılması gerektiğini düşünüyorum.	,709	,920
26	S65	Kış sporları ile ilgili yurt dışında ki imkanların ülkemizde de olmasını isterim.	,660	,922
Psikomotor Boyut				
27	S68	Kış sporlarını kurallarına göre yapıyorum.	,585	,753
28	S69	Kış sporlarını spor tesislerinde ve uygun alanlarda yapıyorum.	,612	,748
29	S70	Bölgemizde bulunan kış sporları merkezlerine gidiyorum.	,547	,756
30	S71	Türkiye'de bulunan kış sporları merkezlerine gidiyorum.	,621	,749

31	S74 Ekonomik nedenlerden dolayı kış sporları merkezlerine gidemiyorum.	,347	,788
32	S76 Kış sporlarında kullanılan malzemeleri pahalı olduğu için alamıyorum.	,348	,786
33	S79 Daha önce herhangi bir kış sporu yaparken sakatlandım.	,468	,767
34	S80 Arkadaşlarımı kış sporları yapmaları için teşvik ediyorum.	,468	,767
35	S84 Kış sporları merkezine ulaşım imkanı bulamıyorum.	,369	,782

Tekrarlanan faktör analizi sonucunda; KMO örneklem yeterliği ölçütü (KMO= 0.902), Bartlett Sphericity Testi (p=0.000) anlamlı çıkmıştır.

Açıklanan toplam varyans seviyesinin teorik olarak %70'in altında olmaması uygun görülmesine rağmen, %60'ın üzerinde olması arzu edilmekte, bazı araştırmacılara göre ise %50 ve yukarısı geçerli bir seviye olarak kabul edilmektedir (Altunışık ve ark., 2007). Ancak uygulamada, özellikle sosyal bilimlerde ölçek geliştirmede, sözü edilen miktara ulaşmak güçtür. Çok faktörlü desenlerde, açıklanan varyansın %40 ile %60 arasında olması yeterli olarak kabul edilebilir (Çokluk ve ark., 2012).

Üç faktörde açıklanan toplam varyans değeri %48,739 olarak belirlenmiştir. Bu faktörlerden birinci faktör toplam varyansın %21,196'sını, ikinci faktör %16,912'sini, üçüncü faktör %10,632'sini açıklamaktadır (Tablo 3).

Tablo 3. Toplam Varyans Değerleri

Faktörler	İlk Özdeğerler			Faktörlerin Açıkladığı Varyans Değerleri		
	Toplam	Varyans Yüzdeleri	Birikimli Varyans Yüzdeleri	Toplam	Varyans Yüzdeleri	Birikimli Varyans Yüzdeleri
1	9,011	25,747	25,747	7,418	21,196	21,196
2	5,524	15,782	41,529	5,919	16,912	38,108
3	2,524	7,210	48,739	3,721	10,632	48,739

Belirleme Metodu: Temel Bileşenler Analizi (Principal Component Analysis).

Elde edilen 35 maddeyi oluşturan 3 faktör bilişsel, duyuşsal ve psikomotor olmak üzere 3 boyut altında toplanmıştır. Duyuşsal boyut faktör yük değerleri .557 ile .804 arasında, bilişsel boyut faktör yük değerleri .505 ile .779 arasında, psikomotor boyut faktör yük değerleri .484 ile .679 arasında değişmektedir (Tablo 4).

Tablo 4. Döndürülmüş Bileşenler Matrisi

Boyutlar	Ölçek Maddeleri	Bileşenler (Faktörler)		
		F1	F2	F3
Duyuşsal	Madde 16	,804		
	Madde 18	,803		
	Madde 19	,790		
	Madde 17	,783		
	Madde 20	,779		
	Madde 21	,777		
	Madde 15	,736		
	Madde 25	,733		
	Madde 26	,708		
	Madde 24	,667		
	Madde 14	,610		
	Madde 23	,587		
	Madde 22	,557		
Bilişsel	Madde 5		,779	
	Madde 4		,766	

	Madde 3	,678
	Madde 9	,672
	Madde 6	,645
	Madde 8	,644
	Madde 7	,638
	Madde 2	,615
	Madde 13	,597
	Madde 11	,592
	Madde 10	,538
	Madde 1	,525
	Madde 12	,505
	Madde 30	,679
	Madde 28	,623
	Madde 27	,618
	Madde 29	,615
Psikomotor	Madde 33	,594
	Madde 34	,572
	Madde 35	,512
	Madde 32	,498
	Madde 31	,484

Belirleme Metodu: Temel Bileşenler Analizi (Principal Component Analysis).
Döndürme Metodu: Varimax

Güvenirlilik

Güvenirlilik, aynı şeyin bağımsız ölçümleri arasındaki kararlılıktır. Ölçmek istediğimiz bir özelliğin, sürekli olarak aynı değerleri vermesidir. Aynı süreçlerin izlenmesi ve aynı ölçütlerin kullanılması ile aynı sonuçların alınmasıdır. Ölçmenin tesadüfi hatalardan arındırılmasını ifade eder (Karasar, 2008). Güvenirliğin sağlanması her ölçüm için bir gerekliliktir. Çünkü güvenirlilik, bir test ya da ankette yer alan soruların birbirleri ile olan tutarlılığını ve kullanılan ölçeğin ilgilenilen sorunu ne derece yansıttığını ifade eder. Güvenirlilik, eldeki ölçümler üzerindeki yorumlar ve sonrasında ortaya çıkabilecek analizler için bir temel teşkil eder (Kayış, 2009).

Ölçeğin güvenirliliği için farklı modeller kullanılmakla beraber çalışmada Cronbach Alpha iç tutarlık katsayısına bakılmıştır. Ölçeğin 400 öğrenciye uygulanması sonucu elde edilen Cronbach Alpha iç tutarlık katsayısı $\alpha = .908$ olarak bulunmuştur. Ayrıca, alt boyutlar için elde edilen alpha değerleri de Bilişsel Boyut için $\alpha = .887$, Duyuşsal Boyut için $\alpha = .927$, Psikomotor Boyut için $\alpha = .787$ olarak hesaplanmıştır (Tablo 5).

Tablo 5. Boyutların Cronbach Alpha İç Tutarlılık Kat Sayıları

	Madde Sayısı	İç Tutarlılık Kat Sayısı (α)
Bilişsel Farkındalık Boyutu	13	,887
Duyuşsal Farkındalık Boyutu	13	,927
Psikomotor Farkındalık Boyutu	9	,787
Genel Farkındalık	35	,908

Alpha katsayısına bağlı olarak ölçeğin güvenirliliği alpha katsayısı (α) 0.60 ile 0.80 arasında ise ölçek oldukça güvenilir, 0.80 ile 1 arasında ise ölçek yüksek derecede güvenirliliğe sahiptir (Kayış, 2009) ve buna bağlı olarak elde edilen değerler Kış Sporları Farkındalık Düzeyi Ölçeğinin güvenilir olduğunu göstermiştir.

TARTIŞMA VE SONUÇ

Bu araştırmada, ortaöğretim öğrencilerinin kış sporlarına yönelik farkındalık düzeylerini değerlendirmede kullanılacak bir ölçme aracı geliştirilmiştir. Literatür taraması neticesinde kış sporlarına yönelik farkındalık düzeyini ölçen benzer bir çalışmanın yapılmadığı, dolayısıyla araştırmada örnek alınacak bir ölçme aracının bulunmadığı belirlenmiştir. Araştırma aşamasında kullanılan veri toplama aracının geliştirilmesinden önce konu ile ilgili yerli ve yabancı literatürlerden tez, makale, bildiri, kitap ve internet üzerinden veri tabanları incelenmiş, edinilen bilgiler doğrultusunda araştırmanın kavramsal çerçevesi oluşturulmuştur.

Veri toplama aracının geliştirilmesi aşamasında ilk olarak çalışma evreninde yer alan ortaöğretim kurumlarında öğrenim gören 80 öğrenciye “Kış Sporları” konulu kompozisyon yazdırılmış, bu kompozisyonların içerik analizleri yapılarak 120 soruluk madde havuzu oluşturulmuştur.

Bu çalışmada geliştirilen ölçeğin geçerliği için ölçeğin kapsam geçerliğine ve yapı geçerliğine bakılmıştır. Kapsam geçerliğinin sağlanabilmesi için uzman görüş ve önerilerine başvurulmuştur. Uzman görüşleri doğrultusunda madde havuzu bilişsel, duyuşsal ve psikomotor olmak üzere 3 farklı alanı kapsamasının uygun olacağı gerekçesiyle 30’u bilişsel alan, 35’i duyuşsal alan, 20’si psikomotor alan olmak üzere 85 maddeye düşürülmüş, Türkçe öğretmenleri tarafından imla ve ifade hataları düzeltilerek beşli likert tipi ölçek taslağı oluşturulmuştur.

Yapı geçerliliği için 85 sorudan oluşan ölçek taslağı, Kastamonu il merkezinde bulunan 4 farklı türdeki ortaöğretim kurumunda öğrenim gören 500 öğrenciye uygulanmış, uygulama sonucunda hatalı ve eksik doldurulan 100 anket ölçekten çıkartılarak 400 anket değerlendirilmeye alınmıştır. Değerlendirilmeye alınan anket sayısı yapı geçerliliği için yeterli sayılmaktadır. Bu çalışmada ölçeğin yapı geçerliği için faktör analizi ve madde analizi yapılmıştır.

Faktör analizi işlemi yapılmadan önce elde edilen verilerin faktör analizi için uygun olup olmadığına Kaiser – Meyer – Olkin (KMO) Örneklem Yeterliği Testi ile bakılmıştır. Bu çalışmada KMO değeri 0.905 olarak bulunmuş, dolayısıyla bu değer 0.900’lerde olduğundan veri setinin faktör analizi için mükemmel olduğu söylenebilir. Daha sonra yapılan Bartlett Sphericity Testi sonucunda ($p=0.000$) veri setinin faktör analizine uygun olduğu bulunmuştur. Faktörlerin elde edilmesi aşamasında faktör analizi yöntemlerinden Temel Bileşenler Analizi (Principal Component Analysis) ve döndürme işlemi olarak dik döndürme (varimax) tekniği uygulanmıştır.

Yapılan varimax dik döndürme tekniği sonucunda faktör yük değeri 0.45’den küçük olan, birden çok faktörde yüksek yük değerine sahip olan ve bir faktörde tek kalan maddeler faktör analizi verileri neticesinde ankettten çıkarılarak faktör analizi yeniden uygulanmıştır. Dokuzuncu kez tekrarlanan faktör analizi sonucunda geriye kalan 43 madde 9 faktörde toplanmış, açıklanan toplam varyans değeri yaklaşık olarak %63 olarak belirlenmiştir. Elde edilen 9 faktör, oluşturulacak olan ölçeğin problem cümlesine çözüm bulabilecek şekilde, anlaşılabilir ve kolay çözümlenebilir olması amacıyla bilişsel, duyuşsal ve psikomotor olmak üzere isimlendirilmiş, yapılacak diğer analizlerde faktörler 3 boyuta sabitlenerek işleme devam edilmiştir. Araştırmada madde analizi için madde – toplam test korelasyon yöntemi seçilmiştir. Madde – toplam test korelasyonlarının incelenmesi sonucu; 0,30’un altında değer alan bilişsel ve duyuşsal boyutta yer alan 8 madde ölçekten çıkarılmıştır. Geriye kalan 35 maddenin madde

– toplam test korelasyon değerleri; Bilişsel Boyutta .452 ile .731 arasında, Duyuşsal Boyutta .531 ile .759 arasında, Psikomotor Boyutta .347 ile .621 arasında değişmektedir.

Üç faktörde açıklanan toplam varyans değeri %48,739 olarak belirlenmiştir. Bu faktörlerden birinci faktör toplam varyansın %21,196'sını, ikinci faktör %16,912'sini, üçüncü faktör %10,632'sini açıklamaktadır. Uygulamada, özellikle sosyal bilimlerde ölçek geliştirmede, çok faktörlü desenlerde, açıklanan varyansın %40 ile %60 arasında olması yeterli olarak kabul edilebilir (Büyüköztürk, 2008; Tavşancıl, 2002).

Elde edilen 35 maddeyi oluşturan 3 faktörün faktör yük değerleri; duyuşsal boyutta .557 ile .804 arasında, bilişsel boyutta .505 ile .779 arasında, psikomotor boyutta ise .484 ile .679 arasında değişmektedir. Ölçeğin güvenilirliği için farklı modeller kullanılmakla beraber çalışmada Cronbach Alpha iç tutarlık katsayısına bakılmıştır. Ölçeğin 400 öğrenciye uygulanması sonucu elde edilen Cronbach Alpha iç tutarlık katsayısı $\alpha = .908$ olarak bulunmuştur. Ayrıca, alt boyutlar için elde edilen alpha değerleri de Bilişsel Boyut için $\alpha = .887$, Duyuşsal Boyut için $\alpha = .927$, Psikomotor Boyut için $\alpha = .787$ olarak hesaplanmıştır. Alpha katsayısına bağlı olarak ölçeğin güvenilirliği alpha katsayısı (α) 0.60 ile 0.80 arasında ise ölçek oldukça güvenilir, 0.80 ile 1 arasında ise ölçek yüksek derecede güvenilirliğe sahiptir (Kayış, 2009) ve buna bağlı olarak elde edilen değerler Kış Sporları Farkındalık Düzeyi Ölçeğinin güvenilir olduğunu göstermiştir.

Sonuç olarak, ortaöğretim öğrencilerinin kış sporlarına yönelik bilişsel, duyuşsal ve psikomotor alan farkındalık düzeylerini test etmek amacı ile yapılan analizler sonucunda elde bulgular, Kış Sporları Farkındalık Düzeyi Ölçeğinin geçerli ve güvenilir bir ölçek olduğunu ortaya koymaktadır. Kış sporlarına yönelik yapılan bu çalışmanın gerek farklı spor branşları ile gerek ise farklı öğretim kademeleri ile uygulanmasının beden eğitimi ve spor eğitimine katkı sağlayacağı düşünülmektedir.

KAYNAKLAR

- Akkoyun, F. (2005). *Gestalt Terapi Büyüme ve Gelişme Gücümüzün Harekete Geçişi*. 2. Baskı. Ankara: Nobel Yayın Dağıtım. Yayın No: 238.
- Altunışık, R., Coşkun, R., Bayraktaroğlu, S., Yıldırım, E. (2007). *Sosyal Bilimlerde Araştırma Yöntemleri SPSS Uygulamalı*. 5. Basım. Sakarya: Sakarya Yayıncılık.
- Balcı, A. (2004). *Sosyal Bilimlerde Araştırma Yöntem, Teknik ve İlkeler*. 4. Baskı. Ankara: Pegem Akademi Yayıncılık.
- Bilen, M. (1996). *Plandan Uygulamaya Öğretim*. Ankara: Aydan Web Tesisleri.
- Büyüköztürk, Ş., Kılıç Çakmak, E., Akgün, Ö.E., Karadeniz, Ş., Demirel, F. (2008). *Bilimsel Araştırma Yöntemleri*. 1. Baskı. Ankara: Pegem Akademi Yayıncılık.
- Büyüköztürk, Ş. (2009). *Sosyal Bilimler için Veri Analizi El Kitabı*. 10. Baskı. Ankara: Pegem Akademi Yayıncılık.
- Comrey, A.L., Lee, H.B. (1992). *A First Course in Factor Analysis*. (2th Edition), Hillsdale, Lawrence Erlbaum Associates Publishers, New Jersey.
- Croyle, K.L., Waltz, J. (2002). Emotional Awareness and Couples' Relationship Satisfaction. *Journal of Marital and Family Therapy*. 28 (4), 435 – 444. Web: <http://dx.doi.org/10.1111/j.1752-0606.2002.tb00368> adresinden 3 Haziran 2010'da alınmıştır.

- Çokluk, Ö., Şekercioğlu, G., Büyüköztürk, Ş. (2012). Sosyal Bilimler İçin Çok Değişkenli İstatistik: SPSS ve Lisrel Uygulamaları, Ankara: Pegem Akademi Yayıncılık.
- Davis, C.M. (1990). What Is Empathy, and Can Empathy Be Taught?. *Physical Therapy Journal of American Physical Therapy Association*. 70 (11), 707 – 711.
- Dökmen, Ü. (2002). *Yarına Kim Kalacak? Evrenle Uyumlaşma Sürecinde Varolmak Gelişmek Uzlaşmak*. İstanbul: Kişisel Gelişim Dizisi Sistem Yayıncılık. Yayın No: 242.
- Ercan, A.R. (1998). *Eğitimde Başarı İçin Öğrenci Tanıma Teknikleri*. 3. Baskı. Ankara: Milli Eğitim Basımevi.
- Ertürk, S. (1972). *Eğitimde Program Geliştirme*. Ankara: Hacettepe Üniversitesi Basımevi.
- Fidan, N., Erden, M. (1996). *Eğitim Giriş*. Ankara: Alkım Yayımevi.
- Gökmen, H. (1988). Gençlerin Gelişmelerinde Beden Eğitiminin Rolü. *Ortaöğretim Kurumlarında Beden Eğitimi ve Sorunları*. Ankara: Türk Eğitim Derneği Yayınları Öğretim Dizisi. No 6.
- Karasar, N. (2008). *Bilimsel Araştırma Yöntemi*. 18. Baskı. Ankara: Nobel Yayın Dağıtım.
- Kayış, A. (2009). Güvenirlik Analizi. Ş. Kalaycı. (Editör). *SPSS Uygulamalı Çok Değişkenli İstatistik Teknikleri*. 4. Baskı. Ankara: Asil Yayın Dağıtım.
- Kuzucu, Y. (2008). Duygusal Farkındalık Düzeyi Ölçeğinin Uyarlanması. *Türk PDR (Psikolojik Danışma ve Rehberlik) Dergisi*. 29, 51 – 62.
- Lane, R.D., Schwartz, G.E. (1987). Levels of Emotional Awareness: A Cognitive - Developmental Theory and Its Application to Psychopathology. *American Journal of Psychiatry*. 144 (2), 133 – 143.
- Namlu, A.G. (2004). Bilişötesi Öğrenme Stratejileri Ölçme Aracının Geliştirilmesi: Geçerlilik ve Güvenirlik Çalışması. *Anadolu Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*. 4 (2), 123 – 141.
- Öztürk, F. (1998). *Toplumsal Boyutlarıyla Spor*. Ankara: Bağırhan Yayımevi.
- Pura, F. (1992). Kayak Sporü ve Tarihi. S. Karaküçük. (Hazırlayan) *Türk Spor Kurumu Dergisi (1936 – 1938) Seçilmiş Spor Makaleleri*. Ankara. ss. 123 – 129'daki makale.
- Senemoğlu, N. (2002). *Gelişim Öğrenme ve Öğretim Kuramdan Uygulamaya*. Ankara: Gazi Kitabevi.
- Tamer, K., Pulur, A. (2001). *Beden Eğitimi ve Sporda Öğretim Yöntemleri*. Ankara: Kozan Ofset.
- Tavacıoğlu, L. (1999). *Spor Psikolojisi Bilişsel Değerlendirmeler*. Ankara: Bağırhan Yayımevi.
- Tavşancıl, E. (2002). *Tutumların Ölçülmesi ve SPSS ile Veri Analizi*. Ankara: Nobel Yayın Dağıtım.
- Turgut, M.F. (1993). *Eğitimde Ölçme ve Değerlendirme Metodları*. 9. Baskı. Ankara: Saydam Matbaacılık.
- Yaşar, O.M., Sunay, H. (2019). Spor Bilimleri Öğrencilerine Yönelik Kariyer Farkındalığı Ölçeğinin (KFÖ) Geliştirilmesi. *Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi Spor Bilimleri Dergisi*. 2 (1), 7 – 22.
- Yıldıran, İ. (1998). Eski Sibirya – Altay Bölgesi Kayakçılığının Hippopod (At Ayaklı)'lar Efsanesi ile İlişkisi. *Gazi Beden Eğitimi ve Spor Bilimleri Dergisi*. 3 (3), 21 – 28.